

פסול במחשבת שינוי בעלים לדעת הרמב"ם

א. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף ב עמוד א

מתני'. כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה, חוץ מן הפסח והחטאת,

מנלן דבעינן זביחה לשמה? דאמר קרא: ואם זבח שלמים קרבנו, שתהא זביחה לשם שלמים. ואשכחן שנוי קודש, שנוי בעלים מנלן? ובשר זבח תודת שלמיו, שתהא זביחה לשם תודה, אם אינו ענין לשינוי קודש, דנפקא לן מהתם, תנהו ענין לשינוי בעלים. אלא אמר רב אשי, אמר קרא: ונרצה לו לכפר עליו, ולא על חבירו.

גמ' דף ד:

אשכחן זביחה, שאר עבודות מנלן, וכי תימא לילף מזביחה, מה לזביחה שכן פוסל שלא לשם אוכלין בפסח. נאמרה זביחה בשינוי קודש ונאמרה זביחה בשינוי בעלים, מה זביחה האמורה בשינוי קודש לא חלקת בין זביחה לשאר עבודות, אף זביחה האמורה בשינוי בעלים לא תחלק בהן בין זביחה לשאר עבודות. איכא למיפרך: מה לשינוי קודש שכן פסולה בגופה, וישנו בארבע עבודות, וישנו לאחר מיתה, וישנו בציבור כביחיד ואע"ג דתרתי לאו דוקא, תרתי מיהא דוקא,

אלא אמר רב אשי: אתיא מאיל נזיר, דכתיב: ואת האיל יעשה זבח שלמים שתהא עשייתו לשם שלמים, ואם אינו ענין לשינוי קודש, דנפקא ליה מהתם, תנהו ענין לשינוי בעלים. אמר קרא זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים, היקישן הכתוב לשלמים, מה שלמים בין שינוי קודש בין שינוי בעלים בעינן לשמה, אף כל בין שינוי קודש בין שינוי בעלים בעינן לשמה.

אימא: היכא דשחיט להו שלא לשמה ליפסלו אמר קרא: מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת וגו', האי נדבה נדר הוא, אלא, אם כמה שנדרת עשית יאה נדר, ואם לאו יאה נדבה.

סיכום הסוגיות:

1. הגמ' לומדת, שבכל קרבן צריך לעשות ארבע עבודות לשם הקרבן, מלימודים נפרדים. לשחיטה, לקבלה, להולכה ולזריקה. וכל הלימודים כתובים בשלמים.
2. כ"כ הגמ' לומדת שצריך לעשות את ארבעת העבודות לשם הבעלים, מאיל שלמים או מתודה, ואם אינו ענין לשינוי קודש, תנהו ענין לשינוי בעלים, וזה כולל כל ארבע העבודות בשלמים. שאר הקרבנות, לומדים מ-"זאת התורה", שכל הקרבנות הוקשו לשלמים,
3. אם חשב בעבודות הללו שינוי קודש, או שינוי בעלים, שינוי המחשבה אינה פוסלת בשאר הקרבנות, מלבד בחטאת ופסח, שיש בהם לימודים מיוחדים שפוסלות.¹
4. ומכך שבחטאת נכתב שמחשבות אלו פוסלות, שלא לשם חטאת ולא לשם בעלים, לומדים שבשאר הקרבנות אינם פוסלים,
5. ואם אינם פוסלים, למה אינם מרצים, לומדים מ"מוצא שפתיך" שאם לא נעשה כדינו, אינו נחשב לתשלום חובתו, אלא הרי הוא כנדבה. ולכן הם בכ"ז פוסלים את הקרבן מלהיות עולה לחובת המקריב, אולם לא פוסלים את הקרבן מהקרבה ואכילה.

¹ תלמוד בבלי מסכת זבחים דף ה עמוד א

אמר להו אביי, ריש לקיש מהכא פתח: ושחט אותה לחטאת אותה לשמה כשרה, שלא לשמה פסולה, הא שאר קדשים שלא לשמן כשרין, יכול ירצו, ת"ל: מוצא שפתיך.

ב. ולשון הרמב"ם:

רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק טו הלכה א

כל הזבחים שנשחטו במחשבת שינוי השם, בין בקרבנות יחיד בין בקרבנות צבור כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה, חוץ מן החטאת והפסח שאם נעשו במחשבת שינוי השם פסולים, ואחד המשנה שם הזבח בשעת שחיטה או בשעת קבלה או בשעת הולכה או בזריקה כמו שביארנו, כיצד לא עלו לשם חובה, כגון ששחט עולה לשם שלמים לא עלתה לבעלים, לא משום עולה שהם חייבין בה ולא משום שלמים, אלא חייבין להביא זבח אחר, וכן אם שחט עולת ראובן לשם שמעון, לא עלתה לא לראובן ולא לשמעון,

רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ד הלכה י

כל הזבחים צריך העובד שתהיה מחשבתו לשם הזבח ולשם בעליו בשעת זביחה ובשעת קבלת הדם ובשעת הולכת הדם ובשעת זריקתו על המזבח שנאמר ובשר זבח תודת שלמיו שתהיה זביחה עם שאר ארבע העבודות לשם שלמים, וכן שאר הקרבנות, ואם שחט ועבד שאר עבודות סתם ולא חשב כלל בעולה ובשלמים הרי הן כשרים ועלו לבעלים.

רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק י"ג הלכה א

שלוש מחשבות הן שפוסלין את הקרבנות, ואלו הן: מחשבת שינוי השם, ומחשבת המקום, ומחשבת הזמן, מחשבת שינוי השם כיצד, זה השוחט את הזבח שלא לשמו, כגון שהיה עולה ויחשב שהוא שלמים, או ישחטנו לשם עולה ושלמים, או לשם שלמים ולשם עולה, או ששחט הזבח שלא לשם בעליו, זו היא מחשבת שינוי השם, מחשבת המקום כיצד, כגון ששחט את הזבח לשמו על מנת לזרוק דמו, או להקטיר ממנו דבר הראוי להקטרה חוץ לעזרה, או לאכול ממנו דבר הראוי לאכילה חוץ למקום אכילתו, זו היא מחשבת המקום, וזבחים שחשב בהן מחשבה זו הם הנקראים זבחים ששחטן חוץ למקומן, מחשבת הזמן כיצד, כגון ששחט את הזבח לשמו על מנת לזרוק דמו מאחר שתשקע החמה שאינו זמן זריקתו, או להקטיר ממנו דבר הראוי להקטיר למחר מאחר שיעלה עמוד השחר שאינו זמן הקטרתו, או לאכול ממנו דבר הראוי לאכילה לאחר זמן הראוי לאכילתו זו היא מחשבת הזמן, וזבחים שחשב בהן מחשבה זו הם הנקראים זבחים שנשחטו חוץ לזמנן והם הנקראים פגול בכל מקום, וזהו פגול האמור בתורה.

רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק יג הלכה ד

נמצאת למד שבארבע עבודות הזבח נפסל במחשבה: בשחיטה, ובקבלה, ובהולכת הדם, ובזריקתו על המזבח.

ג. יש לכאורה, מחלוקת בסיסית בין רש"י ותוס', לבין הרמב"ם. שהרמב"ם אינו מחלק בין שינוי המחשבה הפוסלת בקרבנות, בין מחשבת שינוי השם (שינוי קדש), כגון עולה שנשחטה לשם שלמים, למחשבת שינוי בעלים, ששחט עולת ראובן לשם שמעון. כפי שברור מתוך הלכותיו, ופירושו למשנה.

אולם רש"י ותוס'² סוברים, שבמחשבת שינוי בעלים, רק מחשבה בשעת שחיטה, לזרוק דמו לשם בעלים אחרים, פוסלת את הזבח, אבל אם חשב בשעת שחיטה, קבלה או הולכה שעושה אותם לשם בעלים אחרים, הזבח כשר, ועולה לבעליו לחובתו.

² תוספות מסכת זבחים דף ב עמוד א

כל הזבחים שנזבחו כו' - עבודה קמייתא נקט והוא הדין קבלה והולכה וזריקה כדקתני סיפא (לקמן ד' יג.) ושינוי קודש שייך בהנך ארבע עבודות כגון עולה לשם שלמים אבל שינוי בעלים לא שייך אלא בזריקה כגון שוחט או מקבל או מוליך קרבן ראובן ע"מ לזרוק דמו לשם שמעון כדמוכח לקמן בפירקין (דף י').

וההוכחות של רש"י ותוס': מהגמ' בדף ד'.

"איכא למיפרך: מה לשינוי קודש שכן פסולה בגופה, וישנו בארבע עבודות,"

ומסביר רש"י³, הגמ' רוצה ללמוד שמחשבת שינוי בעלים שפוסלת בשחיטה, שפוסלת בכל ארבעת העבודות, ממחשבת שינוי קודש שפוסלת בשחיטה ופסלת בכל ארבעת העבודות, ומחלקת, בין מחשבת שינוי קודש, שפוסלת בכל אחת מארבע העבודות, אם חשב שלא לשמה בעת העבודה. למחשבת שינוי בעלים, שהמחשבה היחידה הפוסלת בשחיטה, היא שחשב לזרוק שלא לשם הבעלים, אבל חשב בשעת שחיטה שלא לשם הבעלים, לא פסל. רואים שהגמ' הניחה בפשטות שמחשבת שינוי בעלים בשחיטה פוסלת רק שחשב לזרוק דמה שלא לשם הבעלים.

אולם עיקר ההוכחה מהגמ' בדף י'

איתמר: שחטה לשמה לזרוק דמה שלא לשמה רבי יוחנן אמר: פסולה, וריש לקיש אמר: כשירה. ר' יוחנן אמר פסולה, מחשבין מעבודה לעבודה, וילפינן ממחשבת פיגול, ור"ל אמר כשירה, אין מחשבין מעבודה לעבודה, ולא ילפינן ממחשבת פיגול.

"אלא אמר רב אשי, הכי קאמר: ומה במקום שאם אמר הריני שוחט לשם פלוני שהוא כשר, לזרוק דמו (שלא לשמו) לשם פלוני פסול, מקום שאם אמר הריני שוחט שלא לשמן שהוא פסול, [שחטו ע"מ] לזרוק דמן שלא לשמן אינו דין שיהא פסול".

ומסביר רש"י⁴, הגמ' מביאה מחלוקת בין ר' יוחנן, הסובר שבקרבנות חטאת ופסח, מחשבין מעבודה לעבודה, שאפילו שחשב בעת שחיטה, לזרוק הדם שלא לשם הקרבן הזה, פסול, ואילו ר"ל סובר שכשר, שאין מחשבין מעבודה לעבודה.

ומביאה הגמ' ראייה לר"י מק"ו: ומה אם במחשבת שינוי בעלים, שחשב בשחיטה שלא לשם בעליו, כשר, ואילו אם חשב בעת השחיטה, לזרוק הדם שלא לשם בעליו, פסול. במחשבת שינוי השם, שאם חשב בעת השחיטה לשם אחר, (עולה במקום שלמים), פסול, ודאי שאם חשב בעת השחיטה לזרוק הדם לשם אחר, שיהיה פסול. רואים בברור שרב אשי הניח כדבר ברור שבמחשבת שינוי בעלים, רק מחשבה לזרוק הדם במחשבת שינוי בעלים היא שפוסלת, ולא שחיטה במחשבת שינוי בעלים.

ומכח ק"ו זה נפסקה ההלכה בגמ' כר"י⁵. וכן פסק הרמב"ם⁶ כר"י. והקשה המ"ל⁷, למה הרמב"ם לא חילק, בין מחשבת שינוי השם, שפסול בארבעת העבודות, אם חשב לעשותם

רש"י מסכת זבחים דף ד עמוד א³

וישנו בד' עבודות - שאם שחט שלא לשמו או קיבל והלך וזרק שלא לשמו אע"פ שלא חישוב אלא על השחיטה שלא לשמו פסול כדרבין להו לעיל אבל שינוי בעלים לא שייך אלא בזריקה דהא דרבין שחיטה לפסול בשינוי בעלים אינו אלא כגון ששחט על מנת לזרוק להתכפר בו אחר אבל שחט שלא לשם בעליו ולא הזכיר על מנת לזרוק אין זו מחשבה דשנוי בעלים לא שייך בקרבן אלא להתכפר בו וכפרה בזריקה היא והכי אמרי' לקמן בפרקין (דף י') שאם אמר הריני שוחט לשם פלוני כשר שחטו על מנת לזרוק לשם פלוני פסול וכן לענין קבלה והולכה לא שייך שינוי בעלים אא"כ חישוב לקבל על מנת לזרוק לשם אחר.

רש"י מסכת זבחים דף י עמוד א⁴

שחט לשם פלוני כשר - דאין שינוי בעלים חל על השחיטה דלא שייך שם בעלים אלא על הכפרה והיינו דאמרן לעיל (דף ד) דשינוי בעלים אינו בד' עבודות.

שלא לשם הקרבן הזה, למחשבת שינוי בעלים, שרק אם חשב בארבעת העבודות ע"מ לזרוק הדם שלא לשם הבעלים האלו פסול.

על קושיה זו נאמרו תירוצים הרבה. חלקם מנסים לדחוק בדברי הרמב"ם, שאינו חולק על רש"י ותוס'. אלא, שהנסינות דחוקים, יותר מכדי שאפשר לקבלם.

המרכבת המשנה⁸, רוצה לטעון, שדעת הרמב"ם שאכן אין הבדל בין שוחט בשינוי קדש לשוחט בשינוי שם, ששניהם פסולים. אלא שיש הבדל אחר בין שוחט בשינוי קודש, שאז אינו רשאי להמשיך לעשות העבודות הנוספות לשם השני, כי מחשבתו לא שינתה את מהות הקרבן, אולם אם שחט לשם בעלים אחרים, רשאי לעשות העבודות הנוספות לשם הבעלים האחרים, כי מחשבתו עקרה את הבעלים המקוריים.

לפי זה טוען, שהק"ו בדף י' הוא כך: ומה אם שחט שלא לשם בעליו, שזה שינוי קל, שמותר לו להמשיך בעבודות שלא לשם בעליו, בכ"ז אם שחט ע"מ לזרוק שלא לשם בעליו, פסול. ק"ו בשינוי השם, שהוא חמור, שאם שחט שלא לשם הקרבן, אסור לו להמשיך ולעבוד שלא לשם הקרבן, ודאי שאם שחט לזרוק הדם שלא לשם הקרבן שיפסל. וכן הוא ממשיך להסביר גם את הגמ' בדף ד'.

אלא שברור שהדברים נסתרים מעצמם. כי אם לטענתו, השוחט שלא לשם הבעלים, מותר לו לעשות שאר העבודות שלא לשם הבעלים, דהיינו גם לזרוק הדם שלא לשם הבעלים, איך

⁵ איתמר: שחטה לשמה לזרוק דמה שלא לשמה רב נחמן אמר: פסולה, רבה אמר: כשרה, והדר ביה רבה לגבי רב נחמן מק"ו דרב אשי.

⁶ **רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק טו הלכה י**
שחטה לשמה וחשב בשעת השחיטה לזרוק דמה שלא לשמה הרי זו פסולה, לפי שמחשבו מעבודה לעבודה, וזאת המחשבה שחשב בשעת השחיטה כאילו חשבה בשעת זריקה ולפיכך פסולה.

⁷ **משנה למלך הלכות פסולי המוקדשין פרק טו הלכה א**
כל הזבחים שנשחטו במחשבת שינוי השם וכו'. תמיהא לי מלתא טובא שהשוה רבינו דין שינוי קודש לשינוי בעלים. ובגמ' מוכח שיש הפרש ביניהם דאילו שינוי קודש ישנו בד' עבודות כגון שוחט עולה לשם שלמים או קבל או הולך או זרק. ואילו שינוי בעלים ליתיה כי אם בזריקה. כגון שוחט או מקבל או הולך ע"מ לזרוק דמו שלא לשם בעליו, אבל אם שחט או קבל או הולך שלא לשם בעליו, לא הוי שינוי בעלים. משום דשינוי בעלים לא שייך אלא בכפרה וכפרה לא הוי אלא בזריקה. והכי איתא בפ"ק דזבחים (דף י') ומה במקום שאם אמר הריני שוחט לשם פלוני שהוא כשר לזרוק דמו של פלוני פסול. וכן בדף ד' מה לשינוי קודש שכן פסולה בגופה, וישנו בד' עבודות. וכן בפ' תמיד נשחט (דף ס"א) אמרי' תאמר בשינוי בעלים דאין פסולו בגופו, ואינו בד' עבודות. וכן כתבו התוס' בריש פרק קמא דזבחים ד"ה כל הזבחים וצ"ע

⁸ ולפ"ז י"ל דגריס רבנו בזבחים דף י' ע"א אלא א"ר אשי הכי קאמר ומה במקום שאם אמר הריני שוחט לשם פלוני שהוא כשר לזרוק לשם פלוני. (פי' כמ"ש דשוב אין איסור בשינוי בעלים לשנות שאר עבודות) שחטו לזרוק דמו לשם פלוני פסול. (דודאי כה"ג נפסל בשחיטה שמחשב שיתכפר בו פלוני וחשיב שחיטה שלא לשם בעלים) מקום שאם אמר הריני שוחט שלא לשמו (פי' בשינוי קודש) שהוא פסול לזרוק דמו שלא לשמו (כדרבא וכו"ל) שחטו על מנת לזרוק דמו שלא לשמו אינו דין שיהיה פסול (פי' שיהיה אסור לחשב מעבודה לעבודה). ולפ"ז הא דאמרן בזבחים דף ד' מה לשינוי קודש שישנו בד' עבודות מתפרש ג"כ דאיכא איסור לחשב בד' עבודות משא"כ בשינוי בעלים דכיון שחשב בעבודה ראשונה שוב אין איסור בשאר עבודות

יתכן שאם ישחט ע"מ לזרוק הדם שלא ע"ש הבעלים יפסל? ומהיכן למד רב אשי כי כך הדין שמרשה לעצמו לעשות מכר ק"ו?

ומרן הרב ש"ך באבי עזרי, מתרץ את הרמב"ם כך: הרמב"ם, אכן חולק על רש"י ותוס', וסובר, שגם מחשבת שינוי בעלים בשחיטה פוסלת, אלא שהסיבה שמחשבת שינוי בעלים פוסלת, היא, כי בעצם, צודקים רש"י ותוס' בקביעתם, שמחשבת שינוי בעלים פוסלת רק בזריקה, שזו הכפרה שיש לכפר על הבעלים. אולם בכך שהתורה ריבתה גם פסול בשחיטה במחשבת שינוי בעלים, לימדה אותנו התורה, שבמחשבתו זו, בשינוי בעלים בשחיטה, כבר נחשב מחשבת זריקה שלא לשם הבעלים, כי הזריקה מתחילה עם השחיטה, וזה לכאורה תהליך רציף. ומחשבת שינוי בעלים בשחיטה נפסל הקרבן, כי זה כבר מחשבת שינוי בעלים בתחילת זריקה.

וכך הוא מסביר את הק"ו. ומה במחשבת שינוי בעלים בשחיטה, שלא נפסל מצד עצמו, אלא בגלל שזה נחשב כתחילת זריקה, בכ"ז אם חשב בשחיטה לזרוק דמו בשינוי בעלים פסול. במחשבת שינוי השם, שאם שחט בשינוי השם, נפסל מצד עצמו, ודאי שאם שחט לזרוק דמו בשינוי השם שיפסל.

ובאותה צורה מסביר את הגמ' בדף ד' שמחלקת בין שינוי השם הפוסל בארבע עבודות לשינוי בעלים הפוסל בעבודה אחת. שהכוונה ששינוי בעלים פוסל בשאר שלושת העבודות לא מחמת מחשבת שינוי בעלים בעבודה זו, אלא משום היותם תחילת עבודת זריקה. עכ"ד.

אלא, שהרי בגמ' בדף ד', כבר ידוע ששינוי בעלים פוסל בשחיטה, ורוצה הגמ' ללמוד "במה מצינו" משינוי השם, שפוסל בשחיטה ופוסל בארבע עבודות. גם בשינוי בעלים, שפוסל בשחיטה יפסול בארבע עבודות. ועל זה פורכת הגמ', ששינוי השם פוסל בארבע עבודות, ואילו שינוי בעלים פוסל רק בגלל שמחשבה לשחוט בשינוי בעלים, זה נחשב כמו מחשבה לזרוק הדם בשינוי בעלים. ומה הפרכה, הרי אם כבר הגמ' יודעת שזריקה בשינוי בעלים פוסל, שהרי זה הסיבה ששחיטה בשינוי בעלים פוסל, ושחיטה בשינוי בעלים פוסל כי משחיטה מתחילה הזביחה, א"כ מדוע בכלל צריך ללמוד במה מצינו כי גם קבלה והולכה שהם אחרי השחיטה, אם עשה אותם בשינוי הבעלים יפסל כי זה התהליך עד הזריקה?

וגם עצם הק"ו של רב אשי בדף י', מה הק"ו, הרי הגאון מחבר בעצמו כותב, כי בזריקה בשינוי בעלים ברור שהקרבן פסול, כי אינו מרצה על בעליו, ובכך שהתורה חידשה (בקרבן תודה), שגם בשחיטה במחשבת שינוי בעלים נפסל הקרבן, לימדה אותנו התורה, ששחיטה נחשב לתחילת זריקה, ומחשבת שינוי בעלים בשחיטה הינה כמחשבת שינוי בעלים בזריקה. א"כ מהיכן ידע רב אשי שמחשבה בשחיטה, לזרוק הדם בשינוי בעלים פוסלת, אולי רק זריקת הדם בשינוי בעלים פוסל כי אין מחשבין מעבודה לעבודה, ושחיטה בשינוי בעלים פוסלת כי שחיטה זה כבר תחילת זריקה, אבל שחיטה במחשבה לזרוק בשינוי בעלים לא פוסל?

וצריך לומר:

הבעיה הכי גדולה, בהבנת רש"י ותוס' בפסול מחשבת שינוי בעלים, היא, שהם מבססים את הבנתם זו על דברי רב אשי, שלכאורה אומר כדבר ברור וידוע, שמחשבת שינוי בעלים לא רק שמחשבים מעבודה לעבודה, אלא ששם רק מחשבה כזו פוסלת (בשחיטה), ולא מחשבה בעבודה שהוא עושה שלא לשם הבעלים, ומימילא עושה רב אשי ק"ו, אם במחשבת שינוי בעלים לא פוסלת מחשבת שינוי, אלא רק מחשבת לעשות זריקה בשינוי, דהיינו מחשבה מעבודה לעבודה פוסלת יותר ממחשבת שינוי באותה עבודה. ק"ו במחשבת שינוי שם, ששם מחשבת שינוי בעבודה עצמה פוסלת, ודאי שמחשבה בעבודה אחת לעשות עבודה אחרת בשינוי תפסול.

והוכחה זו בעייתית.

- א. מהיכן למד רב אשי שמחשבת שינוי בעלים בשחיטה, פוסלת רק במחשבה לזרוק את הדם בשינוי בעלים, אין לזה מקור בשום מקום בש"ס?
- ב. אם במחשבת שינוי בעלים ברור לכו"ע שמחשבים מעבודה לעבודה, מה סברת ר"ל שבמחשבת שינוי השם לא יחשבו מעבודה לעבודה?
- ג. מהגמ' משמע לכאורה, שמחשבה מעבודה לעבודה, זה שינוי חלש יותר ממחשבה באותה עבודה, וחולקים ר"י ור"ל אם אפשר ללמוד ממחשבת פיגול, ששם כל מהות הפסול הוא בשחיטה ע"מ לזרוק הדם חוץ לזמנו, או שלא ניתן ללמוד פסולים אלו של מחשבה בשינוי שם, מפיגול שזה סוג פסול אחר משינוי קדש או בעלים. ואילו לדברי רב אשי לא צריך ללמוד כלום מפיגול, כאשר הדברים ברורים במחשבת שינוי בעלים. שמחשבים מעבודה לעבודה. כך גם בשינוי קדש.

ברור, שהרמב"ם חולק על רש"י ותוס', וסובר שדין אחד לעובד אחת מארבע עבודות, בשינוי בעלים, כמו בשינוי קדש.

ועתה נעקוב אחר התפתחות הק"ו לסיוע לר"י.

ר' יוחנן טוען שמחשבת שלא לשמה הפוסלת (בחטאת ובפסח) לא צריך לעשותה דוקא בעבודה זו, אלא בכל עבודה ניתן לחשוב כל מחשבה פוסלת, "מחשבין מעבודה לעבודה". ולכן בשעת שחיטה, גם אם לא חשב שינוי השם בשחיטה, אלא שחשב בשעת שחיטה, שיעשה זריקה בשינוי השם, גם פסול.

ולשון הרמב"ם:

רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק טו הלכה י

שחטה לשמה וחשב בשעת השחיטה לזרוק דמה שלא לשמה הרי זו פסולה, לפי ש"מחשבין מעבודה לעבודה", וזאת המחשבה שחשב בשעת השחיטה כאילו חשבה בשעת זריקה ולפיכך פסולה.

רוצה הגמ' להוכיח שמחשבין מעבודה לעבודה במחשבות שינוי קדש, בק"ו מדין מחשבת לזרוק או להקטיר חוץ לזמנו שזה פיגול, או מדין מחשבת חוץ למקומו, ששם הדין הוא שאם חשב בעת השחיטה ע"מ לזרוק דמו שלא בזמנו, או חוץ למקומו, הקרבן פסול.

ומה במקום שאם אמר הריני שוחט חוץ לזמנו שהוא כשר, שחטו על מנת לזרוק דמו חוץ לזמנו פסול, מקום שאם אמר הריני שוחט שלא לשמו פסול, שחטו על מנת לזרוק דמו שלא לשמו אינו דין שיהא פסול.

ומה, אם חשב בשעת שחיטה, מחשבת שלא בזמנו, לא פוסלת (כי זו מחשבת סרק, שהרי הוא שוחט בזמנו). בכ"ז אם חשב בשעת שחיטה לזרוק דמו שלא בזמנו פסול, (כי זה פיגול). היכן שאם חשב בשעת שחיטה מחשבת שינוי קדש, שפסול (בחטאת), ודאי שאם יחשוב בשעת שחיטה לזרוק דמו בשינוי קדש יהיה פסול, דהיינו "מחשבין מעבודה לעבודה".

פורכת הגמ' שאין למדים ממחשבת לזרוק חוץ למקומו החמורה, שזה פיגול וחייב כרת, למחשבת שינוי קדש שרק פוסל בחטאת, ולא חייב עליו כרת.

ממשיכה הגמ', ומנסה ללמוד את הק"ו אותו דבר, אבל במקום ממחשבת חוץ לזמנו שחייב כרת, ממחשבת חוץ למקומו שאינו חייב כרת:

ומה מקום שאם אמר הריני שוחט חוץ למקומו שהוא כשר, שחטו על מנת לזרוק דמו חוץ למקומו פסול, מקום שאם אמר הריני שוחט שלא לשמו שהוא פסול, [שחטו ע"מ] לזרוק דמו שלא לשמו אינו דין שיהא פסול.

ומה, אם חשב בשעת שחיטה, מחשבת שלא במקומו, לא פסל (כי זו מחשבת סרק). בכ"ז אם חשב בשעת שחיטה לזרוק דמו שלא במקומו פסול. היכן שאם חשב בשחיטה מחשבת שינוי קדש שפסול (בחטאת), ודאי שאם יחשוב בשעת שחיטה לזרוק דמו בשינוי קדש יהיה פסול, דהיינו "מחשבין מעבודה לעבודה".

ועל זה שואל ר' אשי, שאין ללמוד ממחשבת שחיטה ע"מ לזרוק חוץ למקומו, שזו מחשבה הפוסלת בכל הזבחים, בעוד מחשבת זריקה בשינוי קדש, פוסלת רק בחטאת ופסח.

וצריך להסביר, שמאחרי שתי הפירויות עומדת העובדה, שאין משמעות למחשבה בשעת ביצוע העבודה, לעשות את העבודות במחשבת שינוי זמן ושינוי מקום, שהרי זוהי מחשבת סרק, כי אם הוא עושה את העבודות, במקום ובזמן, מה שווה מחשבתו שהוא עושה את העבודות לא במקום ולא בזמן, ולכן שתי מחשבות אלו, חוץ לזמנו וחוץ למקומו, יחודן בכך רק אם הוא חושב אותן בעבודה אחת, שיעשה עבודה אחרת שלא במקום ולא בזמן, בעוד מחשבות שנוי קדש ושינוי בעלים, פוסלות בעת כל עבודה, שאינם סותרות את מעשיו. לכן הק"ו פגום בבסיסו. כי בחלק הקל בק"ו, מחשבת חוץ לזמנו, או חוץ למקומו, בשחיטה בזמנה ובמקומה, אין משמעות לכך שמחשבה זו לא פוסלת, זה לא בגלל שמחשבת חוץ לזמנו או חוץ למקומו פחות פוסלות ממחשבת שינוי קדש. אלא כי מחשבת חוץ למקומו וחוץ לזמנו בשחיטה, הינה חסרת משמעות.

ולכן אומרת הגמ' שמחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו חמורות יותר כי או שחייבים כרת, או שפוסלים בכל הקרבנות. ולמעשה הפירויות של הגמ' בנויות על אותו הגיון שר"ל חולק על האפשרות ללמוד שמחשבין מעבודה לעבודה במה מצינו מחוץ לזמנו וחוץ למקומו, שבהם למעשה, זה מחשבה בעבודה אחת, לעשות עבודה אחרת בפסול. וזה לכאורה הלימוד של ר' יוחנן, שלומד מחשבין מעבודה לעבודה מפיגול. וע"ז אומר ר"ל שאין ללמוד מחשבת שינוי קדש הקלה, ממחשבת חוץ למקומו או חוץ לזמנו החמורים. וא"כ גם לא ניתן ללמוד בק"ו.

ולכן מסביר רב אשי את הק"ו: רב אשי משנה את כוון הק"ו, בעוד שני הנסיונות הראשונים להסביר את הק"ו, התבססו על נסיון לומר שמחשבת שינוי קדש חמורה יותר ממחשבת שינוי זמן ומקום, ולכן אם במחשבת שינוי זמן ומקום מחשבין מעבודה לעבודה, ק"ו במחשבת שינוי קדש.

רב אשי רוצה להוכיח, שמחשבת פסול בשחיטה, קלה, לעומת, מחשבה בשחיטה ע"מ לזרוק הדם בפסול, שהיא מחשבה יותר חמורה, ולא משנה אם מחשבת הפסול היא חוץ למקומו, או שינוי קדש, כאשר שתיהן מחשבות הפוסלות.

ומה במקום שאם אמר הריני שוחט לשם פלוני שהוא כשר, לזרוק דמו (שלא לשמו) לשם פלוני פסול, מקום שאם אמר הריני שוחט שלא לשמן שהוא פסול, [שחטו ע"מ] לזרוק דמן שלא לשמן אינו דין שיהא פסול.

ומה בעולה ושלמים, ששום מחשבת שינוי בשחיטה, לא פוסלת את הקרבן, בכ"ז אם שחט על מנת לזרוק הדם בשינוי מקום פסל, בחטאת ופסח, שאם שחט בשינוי קדש, שפסל, ודאי שאם ישחוט על מנת לזרוק הדם בשינוי קדש יפסל.

ומה תרצה לפרוך, שפסול שינוי מקום חמור יותר מפסול שינוי קדש, שהרי פוסל בכל הזבחים, אין זו פרכה, שהגמ' אינה רוצה להשוות מחשבות פוסלות, אלא רק מחשבת שינוי

בשחיטה בעולה ושלמים, ובכ"ז מחשבת לזרוק חוץ למקומו פוסלת. לעומת מחשבה בשינוי קדש שפוסל בשחיטה בחטאת ופסח, ודאי שיפסול גם במחשבה לזרוק הדם בשינוי קדש.

הסבר זה מצריך הגהה קטנה בגמ'. אולם בגמ' בעצמה יש כמה גרסאות: "שלא לשמו", או "לשם פלוני", שאין מתיישבות עם אף פירוש. ולדברינו צריך להיות כתוב: "שלא במקומו".

אלא שללא פירוש זה, אין אנו מוצאים ידינו ורגלנו בהסבר בגמ'.

כי הרי לפי פירוש רש"י ותוס' רב אשי מנסה להוכיח שמחשבין מעבודה לעבודה, בשינוי קדש, מק"ו משינוי בעלים, ע"י הנחה שבשינוי בעלים מחשבין מעבודה לעבודה. דהיינו מוכיח את הנדרש להוכיח, מתוך הנחת קיומו של הנדרש להוכיח.

לגבי ההוכחה מדף ד: אין כלל הוכחה. ששם הגמ' רוצה ללמוד שמחשבת שינוי בעלים פוסלת בכל ארבעת העבודות, כאשר יש רק פסוק הפוסל מחשבת שינוי בעלים בשחיטה, ורוצה הגמ' ללמוד מכך שמחשבת שינוי קדש פוסלת בכל ארבעת העבודות, ללא הבדל. כך צריך להיות מחשבת שינוי בעלים שברגע שהוכחנו שפוסלת בשחיטה, צריכה לפסול בכל ארבעת העבודות.

ועל הנחה זו פורכת הגמ' שמאחר ובמחשבת שינוי קדש, הוצרכנו לימודים נפרדים לפסול לכל עבודה, כי התברר שאין דין עבודה אחת כדין השניה, לא יתכן ללמוד שמחשבת שינוי בעלים, לא יצטרכו לימודים לכל עבודה לפסול.

וצריך להדגיש, שבכל הלימודים של במה מצינו, תמיד יש להציב את המילה "**אולי**". דהיינו תמיד ההתחבטות של הגמ' בלימודים אלו, היא, **אולי** זה לא כך, ולכן שהגמ' אומרת איכא למיפרך, הכוונה אולי אפשר לפרוך, ועל הרוצה ללמוד דברים במה מצינו להוכיח כדבריו.